

quick-scan luchtkwaliteit

woningbouwlocatie Stadhouderslaan te Leersum

gemeente Utrechtse Heuvelrug

23 januari 2008

projectnummer 71075

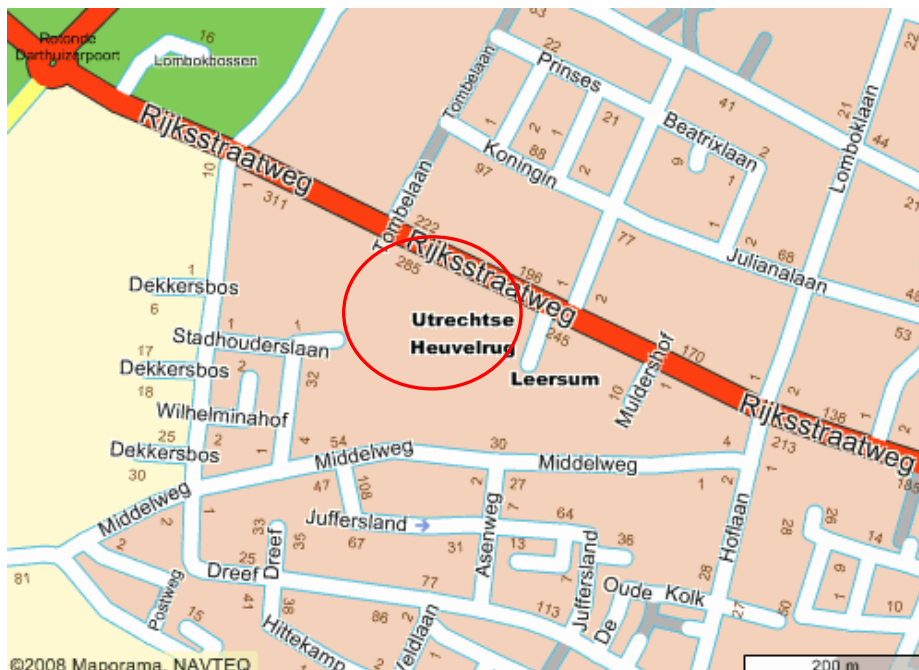
INHOUD

1	INLEIDING	1
1.1	SITUATIESCHETS	1
1.2	DOEL VAN DE QUICK-SCAN	1
2	WETTELIJK KADER	2
2.1	WET MILIEUBEHEER (LUCHTKWALITEITSEISEN)	2
2.2	WET OP DE RUIMTELIJKE ORDENING	3
3	BEOORDELING IN HET KADER VAN DE WET MILIEUBEHEER	4
3.1	(NIET) IN BETEKENENDE MATE	4
3.2	GEVOELIGE BESTEMMING	4
3.3	BEOORDELING	4
4	BEOORDELING IN HET KADER VAN DE WET OP DE RUIMTELIJKE ORDENING	5
4.1	BEREKENING VAN DE KWALITEIT VAN DE LUCHT	5
4.2	ADVIES LUCHTKWALITEIT EN EEN GOEDE RUIMTELIJKE ORDENING	7
5	CONCLUSIES	9

1 INLEIDING

1.1 SITUATIESCHETS

De gemeente Utrechtse Heuvelrug is voornemens medewerking te verlenen aan een plan van Janssen de Jong Projectontwikkeling B.V. en Vos & Teeuwissen in Leersum. Het plan betreft de realisatie van woningbouw op een terrein dat globaal wordt begrensd door de Koningin Wilhelminalaan, de Rijksweg, de Stadhouderslaan, de Middelweg en de Koningin Emmalaan. In de huidige situatie is dit terrein grotendeels bebouwd met bedrijfspanden.

figuur 1. globale ligging plangebied

Het voorgenomen initiatief past niet binnen het geldende bestemmingsplan.

Om het plan juridisch-planologisch mogelijk te maken wordt een bestemmingsplanherziening doorlopen.

1.2 DOEL VAN DE QUICK-SCAN

Op 15 november 2007 is de nieuwe 'Wet luchtkwaliteit' in werking getreden. Hiermee wordt de wijziging van de Wet milieubeheer op het gebied van luchtkwaliteitseisen (hoofdstuk 5 titel 2) bedoeld. Deze nieuwe wet- en regelgeving noemt "gevoelige bestemmingen" en maakt onderscheid tussen projecten die "in betekende mate" en "niet in betekende mate" (NIBM) leiden tot een verslechtering van de luchtkwaliteit. Daarnaast zal uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening afgewogen moeten worden of het aanvaardbaar is om een bepaald project op een bepaalde plaats te realiseren. Hierbij speelt de mate van blootstelling aan luchtverontreiniging een rol.

De quick-scan geeft inzicht in de luchtkwaliteit ter plaatse met behulp van een screening met het CAR-II model. Daarnaast geeft het inzicht in de mogelijke belemmeringen vanuit de Wet Milieubeheer en de Wet op de Ruimtelijke Ordening voor wat betreft het aspect luchtkwaliteit.

2 WETTELIJK KADER

2.1 WET MILIEUBEHEER (LUCHTKWALITEITSEISEN)

De Europese Unie heeft luchtkwaliteitsnormen vastgesteld, die het beschermen van mens en milieu tegen de negatieve effecten van luchtverontreiniging tot doel hebben. Deze normen zijn minimumvoorschriften: lidstaten kunnen strengere normen hanteren, bijvoorbeeld ter bescherming van de gezondheid van bijzonder kwetsbare bevolkingscategorieën, zoals kinderen, ouderen en ziekenhuispatiënten¹. Ook Nederland heeft deze luchtkwaliteitsnormen opgenomen in de nationale wetgeving.

2.1.1 *nieuwe wet- en regelgeving in vogelvucht*

Op 15 november 2007 is de Wet milieubeheer op het gebied van luchtkwaliteitseisen (hoofdstuk 5, titel 2 Wm, Stb. 2007, 414) gewijzigd. Deze wijziging wordt ook wel de 'Wet luchtkwaliteit' genoemd. De 'Wet luchtkwaliteit' vervangt het Besluit luchtkwaliteit 2005 en is een implementatie van de Europese kaderrichtlijn luchtkwaliteit en de vier dochterrichtlijnen, waarin onder andere grenswaarden voor de luchtkwaliteit ter bescherming van mens en milieu zijn vastgesteld.

De aanleiding is de maatschappelijke discussie die is ontstaan als gevolg van de directe koppeling tussen ruimtelijke ordening en luchtkwaliteit. Nederland kan in 2010 namelijk niet overal voldoen aan de Europese grenswaarden voor stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀). De directe koppeling heeft tot gevolg gehad dat veel geplande (en als noodzakelijk of gewenst ervaren) projecten geen doorgang konden vinden in overschrijdingsgebieden. Met de nieuwe 'Wet luchtkwaliteit' en bijbehorende bepalingen en hulpmiddelen wil de overheid zowel de verbetering van de luchtkwaliteit bewerkstelligen, als ook de gewenste ontwikkelingen in ruimtelijke ordening doorgang laten vinden.

De kern van de Wet is het 'Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit' (NSL). Dit instrument wordt door de rijksoverheid gecoördineerd en bevat de ruimtelijke ontwikkelingen die de luchtkwaliteit 'in betekenende mate' verslechteren en maatregelen die de luchtkwaliteit verbeteren. Het doel van het NSL is om in 2015 overal aan de grenswaarden te voldoen. Uiterlijk begin 2009, op basis van de doestellingen en resultaten van het NSL, besluit de Europese Commissie of Nederland daadwerkelijk uitstel (derogatie) krijgt voor de normen zoals in de Europese Richtlijn voor luchtkwaliteit in december 2007 is vastgesteld. Het NSL kan daarom pas in het voorjaar van 2009 definitief in werking treden. Toch is de nieuwe wet al per direct rechtsgeldig om te stimuleren dat zo snel mogelijk maatregelen worden getroffen om in 2015 aan de grenswaarden te kunnen voldoen.

Naast het NSL kent de wetswijziging twee sleutelbegrippen: 'niet in betekenende mate' en 'gevoelige bestemmingen'.

2.1.2 *omschrijving 'niet in betekenende mate'*

De wet maakt onderscheid tussen kleine en grote ruimtelijke projecten. Een project is klein als het slechts in geringe mate (ofwel niet in betekenende mate) leidt tot een verslechtering van de luchtkwaliteit. Kleine projecten hoeven niet langer afzonderlijk te

¹ Eerste dochterrichtlijn luchtkwaliteit EU, Richtlijn 1999/30/EG betreffende grenswaarden voor zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, zwevende deeltjes en lood in de lucht, april 1999

worden getoetst aan de grenswaarde, tenzij een dreigende overschrijding van één of meerdere grenswaarden te verwachten is. Grotere projecten kunnen worden opgenomen in het NSL-programma mits overtuigend wordt aangetoond dat de effecten van dat project worden weggenomen door de maatregelen van het NSL; anders is projectsaldering noodzakelijk. Met projectsaldering moet worden aangetoond dat de luchtkwaliteit per saldo verbetert of tenminste gelijk blijft. Het begrip 'niet in betekenende mate' is verder uitgewerkt in een gelijknamig AMvB. Deze treedt gelijk met de wet in werking. De grens van 'niet in betekenende mate' wordt gelegd bij 3% van de grenswaarde van een stof. Voor fijn stof en stikstofdioxide betekent dit een maximale toename van $1,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$. In de nieuwe ministeriële regeling wordt de 3% norm gekwantificeerd voor veel voorkomende ruimtelijke functies als:

- woningen: 1.500 woningen met 1 ontsluitingsweg
- kantoren: 10 hectare bruto vloeroppervlak (bvo) met 1 ontsluitingsweg
- landbouwinrichtingen: akkerbouw of tuinbouw met open teelt, teelt van eetbare gewassen in een gebouw of onverwarmde glastuinbouw ongeacht de omvang en verwarmde opstanden van glas of kunststof van maximaal 2 hectare.
- kinderboerderijen

Tijdens de interim-periode (tot de derogatie door de EU mogelijk is), wordt een grens van 1% gehanteerd (een maximale toename van $0,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$).

2.1.3 omschrijving 'gevoelige bestemmingen'

Met de Wet Luchtkwaliteit wordt een directe koppeling tussen ruimtelijke ordening en luchtkwaliteit vervangen door een flexibele koppeling met het NSL. Hiermee wordt beoogd dat op termijn overal in Nederland wordt voldaan aan de Europese grenswaarden. De AMvB 'gevoelige bestemmingen' biedt extra bescherming voor gevoelige groepen voor de reeds bestaande overschrijdingssituaties en kwetsbare groepen. Gevoelige bestemmingen zoals scholen, kinderdagverblijven en verpleeghuizen, op locaties waar sprake is van overschrijding van de grenswaarden voor de luchtkwaliteit, moeten minimaal 100 meter vanaf een snelweg en minimaal 50 meter vanaf een provinciale weg worden gebouwd. Een ziekenhuis is niet aangemerkt als een gevoelige bestemming, omdat het verblijf in een ziekenhuis veelal binnen plaatsvindt en hier een luchtsysteem aanwezig is. Tot slot wordt opgemerkt dat de handreiking bij de Wet milieubeheer expliciet aangeeft dat het toekomstig besluit 'gevoelige bestemmingen' nadere regels betreft die verplicht nageleefd moeten worden en geen vervanging is van het principe "goede ruimtelijke ordening".

2.2 WET OP DE RUIMTELIJKE ORDENING

De gewijzigde Wet milieubeheer werpt voor (kleinere) bouwplannen minder belemmeringen op dan het Besluit luchtkwaliteit 2005, echter moet een gemeente in het licht van een goede ruimtelijke ordening soms verder kijken dan de juridische verplichtingen op basis van de Wet milieubeheer. De Wet milieubeheer stelt aanvullende eisen voor 'gevoelige bestemmingen'; het beginsel van een 'goede ruimtelijke ordening' blijft echter voor alle ruimtelijke ontwikkelingen onverkort gelden.

Uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening zal afgewogen moeten worden of het aanvaardbaar is om een bepaald project op een bepaalde plaats te realiseren. Daarbij speelt de mate van blootstelling aan luchtverontreiniging een rol, ook als het project zelf niet of nauwelijks bijdraagt aan de luchtverontreiniging.

3 BEOORDELING IN HET KADER VAN DE WET MILIEUBEHEER

3.1 (NIET) IN BETEKENENDE MATE

Tot de vaststelling van het NSL zijn conform de AmvB NIBM projecten 'niet in betekende mate' voor luchtkwaliteit als de toename van de concentraties stikstofdioxide of fijn stof door het project beperkt blijft tot 0,4 µg/m³. Hiervan is volgens de ministeriële regeling NIBM sprake bij maximaal 500 woningen.

Het initiatief betreft de realisatie van ongeveer 51 woningen. Momenteel bevinden zich in het plangebied bedrijfspanden. Deze worden gesloopt. Netto leidt het initiatief tot een toename van ongeveer 51 woningen. De enige relevante emissiebron is wegverkeer.

Het onderhavige plan valt binnen de begrenzings van de ministeriële regeling. Het plan wordt in het kader van de Wet milieubeheer als 'niet in de betekende mate' aangemerkt.

3.2 GEVOELIGE BESTEMMING

In het onderhavige plan wordt geen school, kinderdagverblijf of verpleeghuis mogelijk gemaakt. Deze bestemming is in de AmvB bij de nieuwe wet luchtkwaliteit² niet aangemerkt als 'gevoelige bestemming'.

3.3 BEOORDELING

Op basis van de bovenstaande analyse kan op grond van de Wet milieubeheer het volgende worden geconcludeerd:

- Het plan leidt niet in betekende mate tot een verslechtering van de luchtkwaliteit.
- Het plan betreft geen 'gevoelige bestemming'.

De Wet luchtkwaliteit (hoofdstuk 5, titel 2 van de Wet milieubeheer) stelt geen nadere eisen, maatregelen of onderzoeksplicht voor dit plan. Dit laat onverlet dat de luchtkwaliteit een aspect is dat moet worden meegenomen in het kader van 'een goede ruimtelijke ordening'.

² AmvB "gevoelige Bestemmingen", december 2007

4 BEOORDELING IN HET KADER VAN DE WET OP DE RUIMTELIJKE ORDENING

Uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening moet worden afgewogen of het aanvaardbaar is om een bepaald project op een bepaalde plaats te realiseren. Daarbij speelt de mate van blootstelling aan luchtverontreiniging een rol. De blootstelling aan luchtverontreiniging kent in hoofdlijnen twee elementen: de kwaliteit van de lucht en de duur van de blootstelling.

4.1 BEREKENING VAN DE KWALITEIT VAN DE LUCHT

Het concentratieniveau ter plaatse wordt in beeld gebracht met behulp van een screening met de meest recente versie van het CAR II model. De screening geeft inzicht in de kwaliteit van de buitenlucht in de directe omgeving van het plangebied. Deze is gebaseerd op:

- een worstcase situatie van de achtergrondconcentratie in het plangebied,
- de maximale verslechtering door een NIBM-project (0,4 microgram), en
- de invloed van een representatieve weg in de omgeving van het plangebied.

Hierbij geldt de randvoorwaarde dat er binnen een straal van 1 kilometer geen bedrijfsactiviteiten of projecten zijn die de luchtkwaliteit in betekende mate verslechteren.

4.1.1 *screeningsjaar*

Het RIVM prognosticeert tussen 2007 en 2020 een lichte afname van de concentraties luchtvervuilende stoffen en verwacht dat de achtergrondconcentraties en de emissiefactoren voor wegverkeer zullen afnemen.

Het nieuwe planologisch regime dat het initiatief mogelijk maakt, zal mogelijk in 2008 kunnen worden vastgesteld. Vanaf dat moment kan het plan gerealiseerd worden. De screening wordt uitgevoerd voor het jaar met de hoogste concentraties: 2008.

4.1.2 *de representatieve weg in de omgeving van het projectgebied*

Het plangebied grenst aan de drukke Rijksstraatweg. Deze weg is representatief voor de verkeersemisies in de directe omgeving van het plangebied. De verkeersgegevens van deze weg zijn afkomstig van de provincie Utrecht, gebaseerd op verkeerstellingen uit 2005. Er is uitgegaan van de gemiddelde weekdagintensiteit. Bij deze screening is de verwachte autonome groei van het wegverkeer gekoppeld aan de verkeersintensiteit. Bij wegen met meer dan 10.000 voertuigen per etmaal wordt uitgegaan van 2,5 % groei per jaar. In het onderstaande overzicht zijn de verkeersgegevens weergegeven.

weg(vak)	intensiteit (2005)	autonome groei p.j.	intensiteit 2008	voertuigverdeling		
				lmv (I+II)	mzmv III)	zmv (IV)
N225 (telvak 25)	13.400	2,5 %	14.430	93,6 %	5,0 %	1,4 %

tabel 1. verkeersgegevens representatieve weg in directe omgeving van het plangebied

4.1.3 Planbijdrage NIBM-project

In hoofdstuk 3 is geconstateerd dat het onderhavige plan conform de AMvB NIBM kan worden aangemerkt als een plan dat 'niet in betekenende mate' leidt tot een verslechtering van de luchtkwaliteit. Dit betekent dat de concentraties stikstofdioxide en fijn stof met maximaal 0,4 microgram toenemen. Bij de screening is uitgegaan van deze worstcase situatie. In het CAR II model is voor de stoffen stikstofdioxide en fijn stof gerekend met een 'bronbijdrage' van 0,4 microgram.

4.1.4 afstand tot de wegas

De nieuwe wet- en regelgeving geeft afstanden tot de wegrand die gehanteerd moeten worden bij de bepaling van de concentratie stikstofdioxide en fijn stof langs een weg. Voor het bepalen van de concentratie stikstofdioxide geldt een afstand van maximaal 5 meter vanaf de wegrand. Voor het bepalen van de concentratie fijn stof geldt een afstand van maximaal 10 meter vanaf de wegrand.

Op een grotere afstand van de wegrand meten is toegestaan indien daarmee een representatiever beeld wordt verkregen (bijvoorbeeld: bij de aanwezigheid van een geluidsscherm mag worden gemeten achter het scherm).

Omwille van de eenvoud voor deze screening worden de concentraties voor beide stoffen bepaald op 5 meter van de wegrand en wordt voor de wegbreedte uitgegaan van een minimale breedte van 8 meter. De concentraties worden dus berekend op een afstand van 9 meter uit de wegas. Aangezien het CAR II-model bij een grotere afstand van de weg lagere concentraties toont, leidt deze aanname hooguit tot een overschatting van de concentratie fijn stof.

4.1.5 uitgangspunten CAR II screeningsmodel

De screening wordt uitgevoerd met het CAR II model (Calculation of Air pollution from Road traffic), versie 6.1.1. Dit model voldoet aan de Standaardrekenmethode I en is ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van VROM. Dit is conform de ministeriële Regeling beoordeling luchtkwaliteit (2007). Volgens deze regeling worden de concentraties berekend voor situaties met bebouwing langs een weg op maximaal 30 meter van de wegas. Voor de berekening met het CAR model, zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

meteorologie	Meerjarig
schalingsfactoren	Neutraal
coördinaten:	X = 157.331 ; Y = 447.324
parkeerbewegingen:	Beïnvloedt alleen de concentratie benzeen. Deze stof wordt niet onderzocht aangezien er geen overschrijding verwacht wordt.
snelheidstypering:	Er is uitgegaan van normaal stadsverkeer.
wegtype:	Er is uitgegaan van een basistype weg: wegtype 2.
bomenfactor:	Er is uitgegaan van de factor 1,5. Er zijn meerdere bomenrijen, zij overspannen minimaal 1/3 van de straatbreedte.
afstand tot weg-as:	Voor stikstofdioxide is er gerekend op een afstand van 9 meter. Voor fijn stof is er gerekend op een afstand van 9 meter.
stagnatiefactor:	Gedurende de ochtend- en avondspits stagneert het verkeer licht. Er is uitgegaan van 15 % stagnerend verkeer.

4.1.6 rekenresultaten

In onderstaande tabel zijn de uitkomsten uit het CAR II model voor stikstofdioxide en fijn stof schematisch weergegeven.

projectnummer: 71075		De luchtkwaliteit op de ontwikkelingslocatie		2008	
datum: 23 januari 2008				CAR II-model, versie 6.1.1	
screening van de luchtkwaliteit nabij het plangebied (worstcase)					
Stof	type norm	2008			
NO ₂ (stikstof- dioxide)	jaargemiddelde achtergrond	20,4	µg/m ³	het jaargemiddelde is 86 % van de Europese grenswaarde	
	jaargemiddelde toename door weg + plan	14,0	µg/m ³		
	jaargemiddelde totaal	34,4	µg/m ³		
	grenswaarde (jaargemiddelde)	40	µg/m³		
	aantal overschrijdingen uurgemiddelde per jaar	0	keer	het aantal overschrij- dingsdagen is 0 % van de Europese grenswaarde	
	grenswaarde (max. aantal overschrijdingen per jaar van het uurgemiddelde van 200 µg/m³)	18	keer		
PM ₁₀ (fijn stof)	jaargemiddelde achtergrond*	22,3	µg/m ³	het jaargemiddelde is 66 % van de Europese grenswaarde	
	jaargemiddelde toename door weg + plan	3,9	µg/m ³		
	jaargemiddelde totaal*	26,2	µg/m ³		
	grenswaarde (jaargemiddelde)	40	µg/m³		
	aantal overschrijdingen 24-uurgemiddelde per jaar**	25	keer	het aantal overschrij- dingsdagen is 71 % van de Europese grenswaarde	
	grenswaarde (max. aantal overschrijdingen per jaar v/h 24-uurgemiddelde van 50 µg/m³)	35	keer		
* De berekende jaargemiddelde van de concentratie fijn stof is conform de ministeriële regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007 gecorrigeerd met het aandeel zeezout. Voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug is deze correctie vastgesteld op 4 µg/m ³ .					
** het berekende aantal overschrijdingen van de 24-uurgemiddelde concentratie van 50 µg/m ³ van fijn stof is conform de ministeriële regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007 gecorrigeerd met 6 dagen.					

tabel 2. rekenresultaten luchtkwaliteit studiegebied

4.2 ADVIES LUCHTKWALITEIT EN EEN GOEDE RUIMTELIJKE ORDENING

Om te beoordelen of er in deze context sprake is van een goede ruimtelijke ordening wordt nader ingegaan op de mate van blootstelling aan luchtverontreiniging.

Zowel de duur van de blootstelling als het concentratieniveau (voor de bepaling van de kwaliteit van de lucht) worden hierin betrokken.

- **duur van de blootstelling:** Het project maakt de realisatie van woningen mogelijk. De functie 'wonen' is een functie waarbij mensen permanent kunnen worden bloot gesteld aan luchtverontreiniging.

- **het concentratieniveau:** Uit de screening blijkt dat de concentraties stikstofdioxide en fijn stof in de buitenlucht respectievelijk 86 % en 66 % bedragen van de grenswaarden die de Europese Unie heeft vastgesteld. Het aantal dagen per jaar dat het 24-uurgemiddelde van 50 µg/m³ wordt overschreden, ligt op 71 % van de grenswaarde. De grenswaarden zijn niveaus die op wetenschappelijk niveau zijn bepaald en zijn vastgesteld ter bescherming van mens en milieu tegen schadelijke gevolgen van luchtverontreiniging. Op basis van de uitgevoerde screening kan worden geconcludeerd dat de concentraties stikstofdioxide en fijn stof op een aanvaardbaar/onaanvaardbaar niveau liggen.

Het aspect 'luchtkwaliteit' vormt in deze situatie geen belemmering voor een goede ruimtelijke ordening. Hoewel de blootstelling min of meer permanent is, zijn de concentraties van de luchtvervuilende stoffen stikstofdioxide en fijn stof respectievelijk 86 % en 66 % van de luchtkwaliteitsnormen, die op Europees niveau zijn vastgesteld om te voorkomen dat de gezondheid onaanvaardbare risico's loopt.

5 CONCLUSIES

De gemeente Utrechtse Heuvelrug is voornemens medewerking te verlenen aan een plan van Janssen de Jong Projectontwikkeling B.V. en Vos & Teeuwissen in Leersum. Het plan betreft de realisatie van woningbouw op een terrein dat globaal wordt begrensd door de Koningin Wilhelminalaan, de Rijksstraatweg, de Stadhouderslaan, de Middelweg en de Koningin Emmalaan. In de huidige situatie is dit terrein deels bebouwd met bedrijfspanden.

Met een quick-scan luchtkwaliteit is onderzocht of er mogelijke belemmeringen zijn vanuit de Wet Milieubeheer. Verder is beoordeeld of het in deze context aanvaardbaar is om dit plan op deze plaats te realiseren, of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening.

- Het plan leidt 'niet in betekenende mate' tot verslechtering van de luchtkwaliteit. Daarnaast betreft het plan geen 'gevoelige bestemming'. Op basis van deze quick-scan kan geconcludeerd worden dat de Wet luchtkwaliteit (hoofdstuk 5, titel 2 van de Wet milieubeheer) voor dit plan geen nadere eisen, maatregelen of onderzoeksplicht stelt.
- Hoewel de blootstelling min of meer permanent is, zijn de concentraties van de luchtvervuilende stoffen stikstofdioxide en fijn stof respectievelijk 86 % en 66% van de luchtkwaliteitsnormen, die op Europees niveau zijn vastgesteld om te voorkomen dat de gezondheid onaanvaardbare risico's loopt. Het aspect 'luchtkwaliteit' vormt in deze situatie geen belemmering voor een goede ruimtelijke ordening.

Zowel vanuit de Wet Milieubeheer als vanuit een goede ruimtelijke ordening kan geconcludeerd worden dat de luchtkwaliteit ter plaatse geen belemmering vormt voor het plan.